

Prikaz
Primljeno 20. 04. 1990.

Dr. BOSKO KUJAVIĆ, Ekonomski fakultet, Osijek

Mr. Vlatka Bukljaš: PRILOG ISTRAŽIVANJU UTJECAJA PLATNOG PROMETA NA LIKVIDNOST PODUZEĆA, doktorska disertacija (strojopis), Ekonomski fakultet, Osijek 1990.

Akceptirajući duži niz godina realno prisutnu nedovoljnu likvidnost privrede u SFRJ u disertaciji se polazi od logične potrebe utvrđivanja i preispitivanja svih relevantnih faktora koji mogu pridonijeti ublažavanju i eliminiranju problema nelikvidnosti, odnosno optimalizaciji likvidnosti poduzeća i privrede u cjelini.

Istraživanju je posebno podvrgnut problem funkcionalne povezanosti likvidnosti poduzeća i platnog prometa u kontekstu globalne likvidnosti, definiranoosti i fleksibilnosti monetarnih agregata i utjecaja monetarno-kreditne politike na traženju novca i likvidnost, kao i negativni efekti utjecaja platnog prometa i nedovoljne likvidnosti na troškove poslovanja, akumulativnu i reproduktivnu sposobnost privrede.

Rad je podijeljen u pet osnovnih dijelova i to: (1) Elementi pojam i značenje platnog prometa; (2) Funkcionalna povezanost likvidnosti poduzeća i platnog prometa; (3) Unapređivanje platnog prometa u cilju podizanja razine likvidnosti poduzeća; (4) Utjecaj platnog prometa i nedovoljne likvidnosti poduzeća na troškove poslovanja, financijski rezultat, akumulativnu i reproduktivnu sposobnost privrede; (5) Zaključak.

Znanstvenoistraživačkom analizom u disertaciji su prezentirani slijedeći osnovni rezultati: (1) utjecaj platnog prometa na likvidnost poduzeća očituje se kroz mehanizam njegove efikasnosti; (2) iako likvidnost ne ovisi isključivo od funkcionalno postavljenog platnog prometa, platni promet bez sumnje može pridonijeti racionalnoj alokaciji novčanih sredstava svodeći obujam novčane mase u optimalne okvire; (3) osmišljenom organizacijom novčanih transfera ne dolazi u pitanje funkcionalna likvidnost; (4) stupanj nerazvijenosti domaćeg platnog prometa ilustrira podatak, da je u SFRJ do 1975. i ponovno od početka 1990. godine u upotrebi gotovo isključivo primjena virmanskog naloga; (5) ni uvođenje i upotreba čeka i mjenice od 1975—1989. godine nije riješilo problem nedovoljnog stupnja likvidnosti privrede; (6) do maksimalnog izražaja došle su negativnosti monizma žiranih plaćanja, a (7) rješavanje problema nelikvidnosti i inflacije u SFRJ otežano je u uvjetima isključive žiralne praklike.

Kao osnovni mogući pravci optimalizacije domaćeg platnog prometa naznačeni su: (1) napuštanje monizma žiro-računa i ostavljanje otvorene mogućnosti korištenja žiranih i obračunskog oblika plaćanja; (2) uvođenje vrijednosnih papira i tržišta vrijednosnih papira u sistem domaćih plaćanja i financijski sistem i (3) stvaranje uvjeta u kojima će poduzeće biti osposobljeno za obavljanje tekućih transakcija između dinara i deviza na domaćem tržištu i to promptno i terminski.

U disertaciji je ukazano na nelogičnu poziciju privrede (nedovoljna vlastita sredstva nerazvijeno financijsko tržište i financijski instrumenti, prezaduzenost privrede i ovisnost o bankama) i ukazano na potrebu afirmacije ekonomske samostalnosti poduzeća i samofinanciranja, potrebu razvijanja financijskog tržišta, financijskih institucija i instrumenata, kao i na potrebu samostalnosti poduzeća i drugih ekonomskih subjekata u financijskim ulaganjima

(domaćim i stranim, dinarskim i deviznim, privatnim i mješovitim), što bi trebalo dovesti do smanjivanja udjela bankovnih kredita u strukturi izvora sredstava privrede.

Zbog toga ova disertacija, poslije dužeg niza godina, predstavlja veoma temeljitu, svestranu, široko obuhvatnu i originalnu teorijsku i praktičnu znanstveno-kritičku analizu domaćeg platnog prometa i relevantnih faktora, ukazuje na potrebu i pravce optimalizacije utjecaja makro organiziranog platnog prometa na mikro efikasnost poduzeća od likvidnosti do akumulativne i reproduktivne sposobnosti.

Disertacija sadrži i niz realno prihvatljivih prijedloga za izgradnju novog, tržišnoj ekonomiji primjerenijeg i ekonomski efikasnijeg modela platnog prometa u zemlji, posebno u uvjetima razvijenog financijskog tržišta i žućnih rasprava o budućoj organizaciji platnog prometa u SFRJ preko Službe društvenog knjigovodstva ili preko banaka.